
De computer en de metafoor

---

*Hoe metaforen een plek kunnen vinden in Fodors computationele
beeld van de geest*

Leeronderzoek

BA Wijsbegeerte

Universiteit Utrecht

Auteur: Francien Homan

Begeleider: Dr. Menno Lievers

UNIVERSITEIT UTRECHT

Juli 2013

In een college taalwetenschap dat ik enkele jaren geleden heb gevolgd, werd verteld dat de persoon die precies de relatie tussen taal, denken en de wereld kan duiden een Nobelprijs verdient. Toen begreep ik nog niet goed wat dit betekende en waarom het oplossen van dit probleem zo veel waardering zou krijgen. Maar nu wel. De wisselwerking tussen deze drie elementen is fascinerend en mysterieus. We krijgen informatie binnen via onze zintuigen – beelden, geuren, geluiden – en verwerken deze tot zinvolle gedachten. We denken, we verlangen en hebben overtuigingen. We hebben een taal waarmee we onze wensen en gedachten kenbaar kunnen maken aan anderen. Hiermee is de cirkel – of eerder de driehoek – rond. De wereld, denken, taal.

Waarom betekenen woorden wat ze betekenen? Hoe kan het dat we elkaar begrijpen? En wat is denken nu precies? Waar vinden mentale processen plaats en hoe kan een fysieke gebeurtenis semantische inhoud hebben? Ja, ik begrijp waarom het antwoord op bovenstaande kwestie beloond zou worden met een Nobelprijs. De zoektocht vergt een reis langs vele onderzoeksgebieden, van filosofie tot neurolinguïstiek tot psychologie, en wie weet welke nog meer. Vele denkers zijn mij voorgegaan en er zullen nog vele volgen. Iedereen is uiteindelijk op zoek naar de waarheid, of in ieder geval *een* waarheid, een beeld waar we ons aan vast kunnen houden en dat ons een antwoord biedt op onze vragen. Ik hoop dat ook ik een bijdrage kan leveren en dat ik mijn visie en mijn gedachten onder woorden mag brengen.

Ik wil graag Dr. Menno Lievers bedanken voor zijn begeleiding bij het schrijven van deze scriptie. Zijn kennis en kritische blik waren een belangrijk onderdeel bij de totstandkoming van dit werk. Verder een dankjewel voor mijn familie en vrienden, met wie ik al mijn scriptiegerelateerde gedachten mocht delen.

Ten slotte wil ik graag het woord geven aan Friedrich Nietzsche:

*“Wat is waarheid dus? Een mobiel leger metaforen, metonymia’s, antropomorfismen, kortom een som van menselijke relaties die op poëtische of retorische wijze zijn verheven, overgedragen en opgesierd, en die een volk na lang gebruik als vaststaand, canoniek en bindend voorkomen: **waarheden zijn illusies waarvan men vergeten is dat ze illusies zijn**, metaforen die versleten zijn en letterlijk krachteloos zijn geworden.”* (Nietzsche: 2010, 14)

	<u>PAGINA</u>
1. Inleiding	4
2. Ik denk dus ik representeer: computatie en representatie	5
2.1 Inleiding	5
2.2 Fodors ideeën over taal en cognitie	5
2.2.1 Afwijzing behaviorisme	5
2.2.2 Computatie en methodologisch solipsisme	6
2.2.3 Modulariteit	7
2.2.4 Representational Theory of Mind	8
2.2.5 Language of Thought	9
2.2.6 Semantiek	11
2.3 Conclusie	12
3. Metaforen	14
3.1 Inleiding	14
3.2 Theorieën	15
3.2.1 Vergelijkingstheorie	15
3.2.2 Interactietheorie	16
3.2.3 Een pragmatische benadering	16
3.2.4 Letterlijke betekenis	17
3.2.5 Conceptuele metaforen	18
3.3 Conclusie	22
4. Fodors probleem en zijn mogelijke antwoorden	23
4.1 Het probleem	23
4.2 Fodors antwoorden	24
4.2.1 “Til er niet te zwaar aan”	24
4.2.2 “Metaforen zijn lastig en ik ga ze gewoon negeren”	25
4.2.3 Waarheidswaarde	25
4.3 Conclusie	27
5. Mijn suggesties	28
5.1 Inleiding	28
5.2 Pragmatisme	28
5.3. Associatie	29
5.4 Conclusie	30
6. Conclusie	31
Geraadpleegde literatuur	33

1. Inleiding

Eén van de grote vragen binnen de taal filosofie en de filosofie van de geest is wat precies de relatie is tussen denken, taal en de wereld. Hoe wordt taal verwerkt in onze hersenen? Wat is betekenis? Wanneer noemen we een uitspraak ‘waar’ en wanneer ‘onwaar’? Hoe worden gedachten omgezet in taal? In deze scriptie zal worden gekeken naar een theorie die probeert een antwoord te geven op vragen als deze, namelijk die van filosoof Jerry Fodor, en zal worden opgemerkt dat zijn theorie nog niet in staat is om alle aspecten van natuurlijke taal te kunnen verklaren: metaforisch taalgebruik vormt een probleem voor Fodor.

Fodor meent dat het werken van de geest te vergelijken is met een computer. Mentale processen zijn computationeel van aard. Denken vindt plaats in een logische, formele privétaal, een *Language of Thought*. We begrijpen natuurlijke taal doordat deze wordt omgezet in de privétaal. Volgens Fodor is syntaxis primair en volgt hieruit vanzelf de semantiek. Maar neem nu de zin: “Margaret Thatcher is van staal.” Deze zin is onwaar. Margaret Thatcher is niet van staal, maar een mens. Toch zullen de meeste mensen deze zin anders interpreteren, namelijk met de betekenis dat Margaret Thatcher een kille dame is. De uitspraak moet niet letterlijk, maar metaforisch worden opgevat. Hoe kan het dat we bij dergelijke uitspraken aanvoelen dat we verder moeten kijken naar de foutieve betekenis? En hoe kan het dat we deze uitspraken kunnen interpreteren en begrijpen terwijl de semantiek niet uit de syntaxis volgt?

Eerst zal Fodors theorie over denken verder uiteen worden gezet. Het volgende hoofdstuk zal ingaan op een specifiek aspect van natuurlijke taal, metaforen. Wat zijn het precies en hoe is er door filosofen over metaforen nagedacht? Extra aandacht zal worden besteed aan de theorie van Lakoff en Johnson, die stellen dat niet alleen onze taal, maar ons denken gestructureerd is door metaforen. Als Lakoff en Johnson gelijk hebben, is dit een probleem voor Fodor. Voor Fodor dus de uitdaging om metaforen in te bedden in zijn theorie. Er zal worden gekeken naar wat Fodor te zeggen zou kunnen hebben over deze kwestie: hij kan het belang van metaforen ontkennen, besluiten om ze niet op te nemen in zijn theorie of met ofwel een analogie met ethische uitspraken ofwel een reductieve analyse toch een manier vinden waarop metaforen kunnen worden vertaald naar de *Language of Thought*. Geen van deze drie antwoorden is bevredigend. Daarom zal ik tot slot mijn eigen ideeën over mogelijke oplossingen aandragen. Zo denk ik dat het voor Fodor wellicht nuttig kan zijn om een pragmatische benadering een kans te geven of om associatie een centralere plek te geven in ons cognitieve systeem.

2.1 INLEIDING

Jerry Fodor (1935-) heeft veel invloed gehad op de ontwikkelingen in de filosofie van de geest aan het einde van de twintigste eeuw en het begin van de eenentwintigste eeuw. Zijn benadering is cognitivistisch van aard: hij wijst het behaviorisme af en stelt dat we uit moeten gaan van een realisme wat betreft mentale toestanden binnen een physicalistisch kader. Dit fysicalisme houdt in dat alle eigenschappen, dus ook mentale, ofwel hetzelfde zijn als ofwel afhankelijk zijn van het fysieke. We kunnen het bestaan van de geest niet rigoreus afwijzen, maar het strikte onderscheid tussen lichaam en geest gaat te ver. In een computationeel beeld van de geest vinden we een uitweg voor dit dilemma, meent Fodor. Een dergelijk beeld kan uitleggen hoe mentale processen invloed hebben op gedrag, zonder dat we daarvoor per se een andere substantie voor moeten postuleren. Wat volgt in dit hoofdstuk is een beknopte uiteenzetting van Fodors theorie over het denken: zijn afwijzing van het behaviorisme, zijn methodologisch solipsisme, de *Representational Theory of Mind* en de *Language of Thought*.

2.2 FODORS IDEEËN OVER TAAL EN COGNITIE

2.2.1 AFWIJZING BEHAVIORISME

In de twintigste eeuw was er veel aandacht voor het behaviorisme, een stroming die de nadruk legt op gedrag. Een ontologisch behaviorist meent dat gedrag alles is wat er is: wat wij geest noemen valt samen met gedrag. Een epistemologisch behaviorist stelt dat wij de geest alleen maar kunnen kennen door gedrag (Graham: 2010). Fodor meent echter dat gedrag noodzakelijk samenhangt met overtuigingen. Voordat je kan handelen heb je namelijk eerst bepaalde overtuigingen. De actor bevindt zich in een bepaalde situatie en heeft de overtuiging dat er bepaalde opties zijn. Vervolgens kan hij uit deze hypothetische opties één kiezen en die daadwerkelijk uitvoeren (Fodor: 1978, 28).

Om te kunnen denken hebben dus we een representationeel systeem nodig. Dit representationele systeem moet onderscheid kunnen maken tussen actuele gebeurtenissen en toestanden enerzijds en hypothetische anderzijds (Fodor: 1978, 33). Het behaviorisme heeft als probleem dat het dit niet kan doen: het kan alleen kijken naar hoe gedrag het gevolg is van *actuele* input, terwijl we ook *mogelijke* uitkomsten in acht willen nemen.

Fodor zegt: “For, according to the model, deciding is a computational process; the act the agent performs is the consequence of computations defined over representations of possible actions. No representations, no computation. No computations, no model.” (Fodor: 1978, 31) Volgens Fodor kan je dus geen beslissingen maken zonder dat daar een denkproces aan voorafgaat. Dit denkproces is een computationeel proces. Wat dit precies inhoudt, zal worden uiteengezet in het volgende gedeelte.

2.2.2. COMPUTATIE EN METHODOLIGSCH SOLIPSISME

Wat is denken nu precies? Fodor meent dat denken computationeel is. Mentale processen zijn volgens hem computaties, “formal operations defined over the syntactic structure of representations.” (Fodor: 2007, 9) Met andere woorden: in ons hoofd bevinden zich representaties en over die representaties kunnen formele operaties worden uitgevoerd.

Fodor is een methodologisch solipsist, wat betekent dat volgens hem de wereld irrelevant is bij de individuatie van mentale toestanden. Descartes schreef al in zijn *Meditationes* dat alles wat hij via zijn zintuigen binnen krijgt misschien wel een illusie is, en dat hij nooit zeker kan weten of hij droomt of niet (Fodor: 1991, 653). Volgens Fodor is het heel goed mogelijk om mentale toestanden te onderscheiden zonder daar de omgeving bij te betrekken. Individuatie van mentale toestanden kan op twee manieren plaatsvinden: (i) door te kijken naar de inhoud van de representatie en (ii) door te kijken naar de relatie van het subject ten op zichte van de representatie (“S gelooft/wenst/betwijfelt dat P”). Neem bijvoorbeeld de zinnen “Jan is blij” en “Piet is blij”. Deze zinnen hebben mentale representaties in je hoofd en ze zijn verschillend omdat de inhoud anders is. We kunnen ze dus onderscheiden op basis van hun inhoud. Ook kan het subject zich op verschillende manieren verhouden tot een representatie. Jan kan geloven dat Piet blij is, maar hij kan het ook wensen, of betwijfelen, et cetera. Op deze manier kan een mentale toestand ook worden geïndividueerd. Twee mentale toestanden zijn identiek wanneer we ze zelf niet kunnen onderscheiden (met andere woorden, “introspectively indistinguishable” (Fodor: 1991, 654)) en als introspectie ons niet kan zeggen of iets kennis is of misschien wel een hallucinatie of slechts een overtuiging.

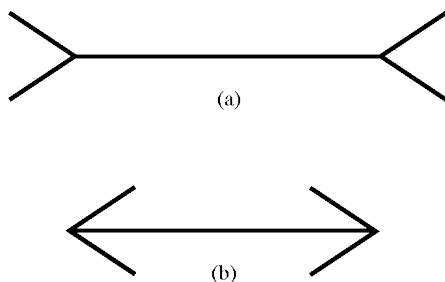
Denken is dus computatie volgens Fodor, en mentale toestanden kunnen van elkaar worden onderscheiden op basis van hun inhoud of op basis van de houding van het subject tegenover de representatie. We kunnen de geest zien als een Turingmachine: de geest heeft een werkgeheugen (de tape van de Turingmachine) en heeft het vermogen om het geheugen te scannen en te veranderen (het lezen van en het schrijven op de tape). Een ander onderdeel vormen onze zintuigen, die te vergelijken zijn met processen die zorgen dat er nieuwe informatie binnenkomt om te verwerken. Als we denken zien als

computationeel, is de nieuwe informatie uit de omgeving geen belangrijk onderdeel. Het maakt namelijk niet uit of de informatie waar of onwaar is en of het bijvoorbeeld op een getrouwe manier de werkelijkheid weergeeft (Fodor: 1991, 655). Hiermee komt Fodor bij zijn claim dat een computationeel beeld van de menselijke geest leidt tot methodologisch solipsisme. Wat er toe doet bij mentale processen is de *vorm*, de inhoud is secundair. Met andere woorden: als mentale processen formeel zijn, dan hebben ze alleen toegang tot de formele eigenschappen van de representaties die de zintuigen ons bieden. Ze hebben *geen* toegang tot de semantische eigenschappen van de representaties, zoals waarheid, of referentie, of dat ze representaties van de *omgeving* zijn (Fodor: 1991,655).

2.2.3 MODULARITEIT

Volgens Fodor is de geest dus een computationeel systeem. Dit systeem is opgebouwd uit verschillende modules. Elke module heeft zijn eigen taken en vergt een eigen soort input. Ze werken onafhankelijk van elkaar. Nu klinkt dit allemaal erg abstract en is het misschien lastig om meteen te begrijpen wat er precies bedoeld wordt met ‘modulariteit’. Een voorbeeld kan hier verduidelijking bieden.

Iedereen kent de Müller-Lyer-illusie:

figuur 1: Müller-Lyer-illusie¹

De clue van de afbeelding is vast al bekend: lijn (a) lijkt langer te zijn dan lijn (b), maar ze zijn in werkelijkheid even lang. Toch is het erg moeilijk, zo niet onmogelijk, om de twee lijnen als even lang te aanschouwen. Blijkbaar heeft ons visuele systeem geen toegang tot een bepaald onderdeel van ons denken, in dit geval de overtuiging dat de twee lijnen niet verschillen in lengte (Rives: 2010).

Het voorbeeld illustreert een kenmerk van modulariteit: modules zijn “informationally encapsulated”. Fodor schrijft: “[T]he data that can bear on the confirmation of perceptual hypotheses includes, in the general case, considerably less than the organism may know. (...) [T]here are restrictions upon the allocation of internally represented information to

---

¹ <http://www.goldmark.org/jeff/papers/ridley/html/node3.html>

input processes.” (Fodor: 1983, 69) Oftewel: ons denken is modulair, wat inhoudt dat elk proces plaatsvindt in een eigen gebied. De modules zijn domeinspecifiek en kunnen elk alleen een bepaald soort input verwerken: het visuele systeem heeft visuele input nodig, de module voor taal wil graag iets taligs (Fodor: 1983, 47).

2.2.4 REPRESENTATIONAL THEORY OF MIND

De ingrediënten die we tot nu toe hebben zijn: (i) mentale processen zijn computationele processen en (ii) onze geest bestaat uit modules. Dit is nog niet genoeg om te kunnen verklaren hoe denken precies in zijn werk gaat. Wat we nog nodig hebben is representatie, wat Fodor uitwerkt in zijn Representational Theory of Mind (RTM).

Zoals we gezien hebben, gaat Fodor ervanuit dat we de geest moeten zien als een computer die voortdurend bezig is met het manipuleren van symbolen. Mentale toestanden zijn symbolische representaties, met zowel syntactische eigenschappen (vorm) als semantische eigenschappen (inhoud) (Horst: 2011). RTM ziet de geest als een *semantic engine*, “a device that operates on formally specifiable syntactic principles, but in a way that tracks semantic (i.e. meaningful) relations among symbols, sentences in the Language of Thought.” (Heil: 2013, 140) Syntaxis ligt dus aan de basis van een representatie: een gedachte is een syntactisch geordende representatie. Semantiek volgt uit de syntaxis. Deze opvatting komt goed naar voren in de volgende uitspraak van Fodor:

The essence of [the relation between logical theories and theories of reasoning] is that mental representations have ‘logical form’. From this point of view, what matters about the thought that *Granny left and Auntie stayed* is its being a conjunction, which means (according to RTM) that the logical syntax of the mental representation that you token when you think that thought is conjunctive. That the logical syntax of the thought is conjunctive (partially) determines, on the one hand, its truth-conditions and its behavior in inference and, on the other hand, its causal computational role in mental processes. (Fodor: 2008, 21)

De vorm van de mentale representatie bepaalt wat de waarheidswaarden zijn, oftewel de semantiek, en op welke manier deze in relatie staat tot andere mentale toestanden. De computationele processen vinden dus plaats op het niveau van de vorm van de representatie, en de inhoud is verbonden aan die vorm.

RTM kan twee belangrijke kenmerken van denken verklaren: de productiviteit en de systematiciteit ervan. Met ‘productiviteit’ wordt de oneindige hoeveelheid aan mogelijke gedachten bedoeld: we kunnen alles denken wat we maar willen; er is, als we kijken naar competentie en niet naar uitvoering, geen grens aan de kwantiteit. Verder zijn gedachten

systematisch. Wie kan denken dat de kat de hond ziet, kan ook denken dat de hond de kat ziet. Logica speelt dus een grote, essentiële rol in ons denken. RTM biedt een verklaring voor de twee kenmerken. We bezitten een eindige set van regels voor het combineren van representaties, die we op een oneindig aantal manieren kunnen toepassen, wat resulteert in productiviteit. Systematiciteit is hier min of meer een gevolg van: gedachten worden opgebouwd uit constituenten, die allemaal dezelfde regels volgen (Rives: 2010).

2.2.5 LANGUAGE OF THOUGHT

RTM is een theorie die uitlegt hoe denken in zijn werk gaat. Maar op wat voor manier wordt de wereld gerepresenteerd? Op wat voor manier bevinden de representaties zich in ons hoofd? Het antwoord op deze vraag is: in een taal. Waarom een taal? Fodor schrijft:

I think that this bringing of logic and logical syntax together with a theory of mental processes is the foundation of our cognitive science; in particular, the main argument for a language of thought is that, very, very plausibly, only something that is language-like can have a logical form. (Fodor: 2008, 21)

Volgens Fodor is het erg plausibel dat denken talig is. Het belangrijkste argument dat hij hiervoor aandraagt is het feit dat er *iets* moet zijn wat kan representeren. Het feit dat denken computationeel is, vooronderstelt een representatieve systeem, een taal waarin de computaties plaats kunnen vinden (Fodor: 2008, 51). De mentale symbolen die we gebruiken om de wereld te representeren in onze gedachten zijn vergelijkbaar met zinnen, zinnen die een logische vorm hebben en waarover de computationele processen kunnen worden uitgevoerd.

Denken is dus talig, volgens Fodor. Hij voegt hier meteen aan toe dat met taal niet meteen een natuurlijke, publieke taal wordt bedoeld (Fodor: 2008, 56). Organismen die geen taal hebben kunnen namelijk ook denken. Denk bijvoorbeeld aan kinderen die nog geen taal hebben geleerd. Vandaar dat denken gezien moet worden als een computationeel proces, dat een representatieve systeem vooronderstelt, een systeem dat niet per se natuurlijke taal hoeft te zijn. Hij schrijft: “(...) [Computation] does *not* presuppose that that [representational] language must be one of the ones which function as vehicles of communication between speakers and hearers.” (Fodor: 2008, 57) Voor een taal is het dus geen noodzakelijke voorwaarde om als communicatiemiddel gebruikt te kunnen worden: iets kan ook een taal zijn wanneer het niet gebruikt wordt om te communiceren, maar slechts fungeert als een middel dat cognitieve processen omvat.

Op dit punt kunnen we een brug naar Noam Chomsky maken. Chomsky heeft in de jaren vijftig van de vorige eeuw de taalwetenschap rigoreus veranderd met zijn theorie van

Universal Grammar. Volgens deze theorie hebben mensen een aangeboren vermogen om taal te begrijpen. Taal is in feite niets meer dan een verzameling van grammaticale regels, syntaxis. Deze regels zitten als het ware al in ons hoofd wanneer we voor het eerst een taal leren. Zodra het kind input krijgt, namelijk zijn moedertaal, wordt deze grammatica langzamerhand ingevuld. De grammatica bestaat uit principes, die gaan over verschillende aspecten van een taal, bijvoorbeeld het subject, de werkwoordsinflectie, waar het hoofd van een frase zit, enzovoorts. Het enige wat het kind hoeft te doen is de parameters goed te zetten aan de hand van de input die het krijgt: heeft de taal die ik aan het leren ben een verplicht onderwerp, ja of nee? Komt het lijdend voorwerp altijd na het werkwoord of juist ervoor? Wat zijn de uitgangen die bij de werkwoordsvormen horen? Kinderen verwerven een taal dus aan de hand van Universal Grammar (Cowie: 2010).

Ook bij Chomsky komt het begrip *logical form* naar voren. Wanneer we een zin verwerken, zijn we eigenlijk bezig met het verwerken van twee dingen: geluid en betekenis. De logische vorm van een zin onderscheidt zich van de fonetische vorm. De laatste heeft betrekking op het geluid van de zin, de eerste op de betekenis. (Carnie: 2007, 360). Zo kan een vraagzin in twee verschillende talen op verschillende manieren tot uiting komen: in het Chinees, bijvoorbeeld, staat het vraagwoord aan het einde van de zin, terwijl deze in het Engels aan het begin van de zin komt (Carnie: 2007, 363). De fonetische vorm verschilt, maar de zinnen betekenen op het niveau van de logische vorm hetzelfde. De logische vorm is dus een representatie van de betekenis van de zin, iets wat we terugzien bij Fodor.

Fodor is het eens met Chomsky dat er iets is in de hersenen wat ervoor zorgt dat we een eerste taal kunnen verwerven. Er is een speciale module in ons brein die ervoor zorgt dat we taal kunnen leren en begrijpen. Volgens Fodor denken we in een privétaal. Deze privétaal is anders dan de eerste taal en wordt niet gebruikt voor communicatie, maar voor representatie. Het is een *Language of Thought*.

Hij stelt dat het hebben van zo'n privétaal noodzakelijk is voor het verwerven van natuurlijke taal. Dit proces bestaat volgens Fodor uit drie onderdelen:

- (1) hypothesen vormen en testen
- (2) de semantische eigenschappen van de predicaten van de te leren taal leren
- (3) S kan alleen de semantische eigenschappen van P leren als S een of andere generalisatie die de extensie van P bepaalt leert (dus de set van dingen waarvan P waar is). (Fodor: 1978, 59)

De privétaal is noodzakelijk voor elk van deze drie onderdelen: je kunt geen taal leren zonder eerst al een taal te hebben. Een taal leren betekent namelijk leren wat de predicaten in een taal betekenen. Het leren van de betekenis van predicaten betekent dat je de extensie van deze predicaten vast kan stellen en dit doe je door te leren dat ze onder bepaalde regels ('truth rules') vallen (Fodor: 1978, 63-64). "But one cannot learn that P falls under R unless one has a language in which P and R are represented. So one cannot learn a language unless one has a language." (Fodor: 1978, 64)

Om te representeren heb dus je iets nodig wat kan representeren en volgens Fodor is het waarschijnlijk dat dit medium iets taligs is in ons brein, een *Language of Thought*.

2.2.6 SEMANTIEK

Tot nu toe hebben we gezien dat denken computationeel is en dat het talig is: we denken in een aangeboren privétaal, een *Language of Thought*. Wanneer we talige input krijgen wordt deze verwerkt door de taalmodule en omgezet in de *Language of Thought*. We vormen mentale representaties, welke een logische structuur hebben en waarover computationele processen uitgevoerd kunnen worden. Zoals gezegd worden deze processen uitgevoerd over de syntaxis van de representaties. Syntaxis gaat over hoe de uitdrukkingen in een taal in elkaar worden gezet, over vorm. Semantiek gaat over hun relatie met de (niet-talige) wereld, over inhoud en verwijzing. Representaties gaan ergens over, ze hebben inhoud. We hebben gedachten, overtuigingen en verlangens, die gerelateerd zijn aan onszelf en aan de wereld om ons heen. De vraag is nu: hoe krijgt taal betekenis? Hoe begrijpen we taal?

Fodor schrijft:

I think it is very likely that only mental representations have semantic properties (truth and reference) 'in the first instance'. Formulas in natural language inherit their semantic properties from those of the mental representations that they are used to express. To a first approximation, 'snow is white' means that snow is white in English because it's the form of words that English speakers use to express the belief that snow is white. (interview, 2)

We hebben dus een overtuiging die wordt vormgegeven als een mentale representatie. Deze representatie krijgt zijn inhoud doordat de vorm overeenkomt met hoe deze gewoonlijk wordt gebruikt om de overtuiging weer te geven in natuurlijke taal.

Het begrijpen van een predicaat kan op twee manieren:

(i) door het gebruik van een representatie van de extensie van het predicaat. Dit geldt voor natuurlijke taal. De representatie vindt plaats in de taal die al begrepen wordt.

(ii) het gebruik van het predicaat komt overeen met de condities die zo'n representatie zou specificeren. Dit geldt voor aangeboren, niet-aangeleerde talen, zoals de *Language of Thought*.

Een predicaat krijgt dus betekenis door de relatie die het heeft met de wereld. Fodor schrijft: "Mental states (beliefs, desires, and so on) are typically relational, and they derive their semantical properties from the Ideas that are their immediate objects; forms of words in natural languages derive their semantical properties from the mental states that they are standardly used to express." (Fodor: 1990, 95) "Het regent" betekent bijvoorbeeld wat het betekent omdat dit de zin is die we gebruiken om de overtuiging over te brengen dat het regent. Fodor vervolgt: "[T]he belief that it's raining has the intentional content it does because its object is a mental representation that means that it's raining." (Fodor: 1990, 95) De betekenis van een woord is dus een combinatie van zijn referentie naar de werkelijkheid en de *mode of representation*, oftewel de abstracte manier waarop het gerepresenteerd wordt in de taal van het denken.

Een uitdaging voor Fodor bij het vasthouden aan een theorie over privétaal is om te kunnen laten zien hoe de relatie tussen linguïstische vorm en propositionele attitudes door iets anders wordt gemedieerd dan publieke conventies. Hij stelt dat consistentie een belangrijk element is. In de taal van het denken drukken dezelfde woorden steeds dezelfde overtuigingen uit. Het zou gek zijn als iemand 'b is G' gebruikt om een staat te representeren waar a F is (Fodor: 1978, 72). De vraag blijft echter in hoeverre we conventies, dus de buitenwereld nodig hebben om 'G' inhoud te kunnen geven. Immers, om 'G' op een correcte manier te kunnen gebruiken, bijvoorbeeld in een zin als 'Jan is blij', moet er toch op een of andere manier inhoud worden gegeven aan *blij*: wat betekent het om blij te zijn?

2.3 CONCLUSIE

In dit hoofdstuk is een beknopte uiteenzetting gegeven van Fodors ideeën over taal en denken. Volgens Fodor is denken computationeel en ligt syntaxis aan de basis. Semantiek volgt uit de vorm. Verder is denken modulair en talig. Het hebben van een privétaal is noodzakelijk voor het verwerven van natuurlijke taal. Dit is namelijk een proces waarbij er hypothesen worden gevormd en getest en er generalisaties worden gemaakt. Hiervoor is

een of andere vorm van representatie nodig en dit geschiedt in een *Language of Thought*. Deze privétaal is een logische taal waarbij syntaxis primair is en semantiek secundair. We begrijpen natuurlijke taal doordat deze wordt omgezet in de *Language of Thought*. Betekenis volgt uit de vorm van de mentale representatie.

Fodors theorie legt dus uit hoe het begrijpen van taal precies in zijn werk gaat. In het volgende hoofdstuk zal aandacht worden besteed aan een belangrijk onderdeel van natuurlijke taal, namelijk metaforen, en daarna wordt er een verband gelegd tussen deze twee elementen.

3.1 INLEIDING

Metaforen worden vaak gezien als stijlmiddel in poëzie en proza. Gedichten zijn er mee doordrenkt, in verhalen fungeren ze als versiering van anders saaie, droge zinnen. Ze moeten worden onderscheiden van letterlijk taalgebruik, zo meent men. Een metafoor is opsmuk, het is een extraatje dat onze taal verrijkt en net iets leuker maakt. Later zal blijken dat deze opvatting betwijfeld kan worden.

Metaforen vormen een interessant onderzoeksobject voor de taal filosofie. Dit komt doordat ze vaak niet voldoen aan standaardregels en -principes wat betreft waarheidscondities. Een propositie als “Het regent” is waar of onwaar. Dit kunnen we verifiëren door naar buiten te kijken (of te gaan). Maar wat bedoelt Romeo als hij zegt “Juliet is the sun”? Deze uitspraak lijkt nergens op te slaan: Juliet is immers niet de zon, de zin is onwaar. Maar als we de zin als metafoor lezen, verandert er iets. Hij krijgt ineens wél betekenis, namelijk dat Romeo Juliet vergelijkt met de zon, dat ze bijvoorbeeld net zo stralend is en dat ze een warm karakter heeft. Wat metaforen dus interessant maakt is hun betekenis: ze betekenen iets anders dan wat de woorden letterlijk betekenen in de manier waarop ze gerangschikt zijn. Een theorie over taal en betekenis moet dus om zien te gaan met dit probleem, als we dit inderdaad een probleem kunnen noemen.

Verder kunnen we ons het volgende afvragen: in hoeverre bestaat er een onderscheid tussen letterlijk en figuurlijk taalgebruik? Zijn metaforen echt iets anders dan “normale” taal? Onderzoek in de psycholinguïstiek heeft aangetoond dat we bij het verwerken van taal in principe geen onderscheid maken tussen metaforen en letterlijk taalgebruik². Waar ligt nu de grens tussen metaforische en letterlijke taal? Ik denk dat het een vraag is die niet gemakkelijk te beantwoorden is en dat het niet uitmaakt dat ik op dit moment een antwoord schuldig moet blijven. Ook al kunnen we de grens niet aangeven, we kunnen wel een beroep doen op zogenoemde *paradigm cases*. Zo is de propositie “Het regent” (in een context waarbij de spreker uit het raam kijkt en wil uiten dat het regent) een voorbeeld van letterlijk taalgebruik en is de zin “Die directeur is een pitbull” (over een directeur die een nogal agressieve aanpak heeft) een metaforische uitspraak. Voor nu

---

² Zie: Sam Glucksberg, “The psycholinguistics of metaphor”, in *Cognitive Sciences* Vol. 7, no. 2, februari 2003.

volstaat het om metaforisch, figuurlijk, taalgebruik tegenover letterlijk taalgebruik te zetten.

3.2 THEORIEËN

Wat nu volgt is een beknopt overzicht van de opvattingen over metaforen. Het is niet mijn doel om een volledige uiteenzetting van alle theorieën over metaforen te geven. Wat ik graag wil doen is aangeven wat de grote kwesties zijn binnen het debat en kort enkele theorieën toe te lichten, om zo een beeld te schetsen van hoe er binnen de taal filosofie over metaforen gedacht kan worden³.

De theorieën over metaforen lopen ver uiteen. Aan de ene kant vinden we filosofen die menen dat al ons taalgebruik metaforisch is. Derrida, bijvoorbeeld, meent dat alle taal en betekenis metaforisch is: “language (...) is essentially a creative form of play; a form of play which only gives the illusion of conveying fixed and determinate meanings.” (Novitz: 1985, 104) Volgens Derrida bestaat er dus niet zoiets als een vaste betekenis en is alles uiteindelijk een construct. Aan de andere kant zijn er filosofen die menen dat metaforen helemaal niet zo bijzonder zijn, en dat ze helemaal geen ‘andere’ betekenis hebben maar dat ze precies betekenen wat ze zeggen.

3.2.1 VERGELIJKINGSTHEORIE

Een theorie die lange tijd veel aanhang heeft gehad, is de vergelijkingstheorie. Deze vindt zijn oorsprong bij Aristoteles (Lycan: 2000, 212). Wanneer Romeo zegt dat Julia de zon is, bedoelt hij te zeggen dat ze *net als* de zon is: hij vergelijkt haar met de zon. In feite is een metafoor gewoon een ingekorte vergelijking, een stijlmiddel. Toch lijkt deze theorie niet erg plausibel. Er is intuïtief toch echt een verschil tussen een zin als “Jan is een leeuw” en “Jan is als een leeuw”. Als een metafoor echt slechts een vergelijking is, en ze dus synoniemen zijn, zou dit verschil niet moeten bestaan (Lycan: 2000, 213). Ten tweede is een vergelijking snel gemaakt: alles is met alles te vergelijken. Op wat voor manier moeten we de beide onderdelen van de metafoor vergelijken? Op welke eigenschappen wordt gedoeld? (Lycan: 2000, 213-214) Ten slotte bestaan er veel metaforische uitdrukkingen die niet de vorm van een vergelijking (kunnen) hebben. Lycan geeft een voorbeeld uit Shakespeare: “When the blood burns, how prodigal the soul” (Lycan: 2000, 210). Er is duidelijk sprake van een metafoor, maar een vergelijking is ver te zoeken.

---

³ Andrew Ortony, *Metaphor and Thought* (1993) biedt een goed overzicht van het debat binnen de taal filosofie over metaforen.

3.2.2 INTERACTIETHEORIE

Een andere theorie die probeert te duiden wat metaforen precies zijn en doen is de interactietheorie van Black, die hij naar voren brengt in zijn artikel 'Metaphor'. Hij formuleert die als volgt: "[W]hen we use a metaphor we have two thoughts of different things active together and supported by a single word, or phrase, whose meaning is a resultant of their interaction." (Black: 1954, 285) De interactie zorgt ervoor dat er sprake is van een uitbreiding van betekenis (Black: 1954, 286): het woord dat metaforisch gebruikt wordt krijgt een nieuwe betekenis. Een metafoor legt de nadruk op bepaalde aspecten van een concept, terwijl het andere aspecten juist naar de achtergrond haalt. (Black: 1954, 288) Op deze manier wordt dus de andere betekenis gecreëerd.

Een nadeel van de interactietheorie is dat er weinig rekening wordt gehouden met de bedoeling van de spreker. Searle, bijvoorbeeld, stelt dat de theorie niet goed kan duiden wat precies de relatie is tussen wat de spreker wil zeggen en wat de zin betekent, juist omdat de theorie uitgaat van een verandering in betekenis van de zin of het woord bij een metaforische uitspraak (Searle: 1993, 91).

3.2.3 EEN PRAGMATISCHE BENADERING

De vergelijkingstheorie en de interactietheorie leggen de nadruk op de betekenis van de zin en de woorden die de zin bevat. Deze semantische aanpak blijkt echter niet altijd te werken, en John Searle kiest dan ook voor een pragmatische benadering voor het verklaren van metaforen. Searle vraagt zich af hoe metaforen werken: hoe kunnen sprekers en toehoorders elkaar begrijpen als de spreker iets anders bedoelt dan wat hij zegt? (Searle: 1993, 83)

Hij begint met het maken van een onderscheid tussen betekenis van de zin enerzijds en de bedoeling van de spreker anderzijds. Vaak denken we dat metaforen te vinden zijn in de betekenis van de zin. Zo hebben we theorieën gezien waarbij een zin twee betekenissen heeft: een letterlijke betekenis en een alternatieve, metaforische. Volgens Searle wordt er hier een fout gemaakt en vinden we de metafoor niet in de betekenis van de zin, maar in de bedoeling van de spreker. Woorden en zinnen hebben slechts de betekenis die ze hebben, meer niet. Metaforen ontstaan pas wanneer iemand een zin uit: wat is de boodschap die hij wil overbrengen? Wat wil hij dat de woorden betekenen? (Searle: 1993, 91-92)

Een metaforische uitspraak houdt in dat een spreker zegt "S is P" en bedoelt dat S is R. Er zijn dus drie elementen die een rol spelen: (i) de uitdrukking S en het object waarnaar het verwijst, (ii) de uitdrukking P (predicaat) en de letterlijke betekenis ervan, en (iii) de

betekenis van de uitspraak “S is R”. Een theorie over metafoor moet kunnen verklaren wat de relatie is tussen deze drie onderdelen (Searle: 1993, 102).

Searle kijkt vanuit het perspectief van de toehoorder naar wat er gebeurt bij het gebruiken van een metafoor. De toehoorder wordt geconfronteerd met een zin die, wanneer deze letterlijk geïnterpreteerd wordt, raar is of niet past in de context. Hij moet dus op zoek naar de betekenis van de uitspraak, welke verschilt van de betekenis van de zin. Hij hoort “S is P” en moet op zoek naar mogelijke waarden voor R. Dit kan hij doen door te kijken op wat voor manier S lijkt op P en vervolgens welke van de kandidaten voor R een mogelijke eigenschap van S zou kunnen zijn (Lycan: 2000, 220). Neem bijvoorbeeld de metafoor “Julia is de zon”. De hoorder merkt meteen op dat Julia niet écht de zon is en concludeert dat hij met een metafoor te maken heeft. Op wat voor manier moet hij de uitspraak nu opvatten? Er wordt vast niet bedoeld dat Julia een enorme bal gas is, of zich 93 miljoen kilometer van de aarde bevindt. Waarschijnlijker zou zijn dat Julia een stralend karakter heeft (Lycan: 2000, 220). Op deze manier vindt de hoorder dus mogelijke waarden voor R en kan hij de zin interpreteren.

Searles theorie legt uit hoe wij metaforen begrijpen. Toch zitten er wat haken en ogen aan. Ten eerste maakt Searle geen onderscheid tussen nieuwe metaforen en opgeslagen metaforen. Deze laatste zijn metaforen die vaker terugkomen in ons taalgebruik. Denk hierbij aan idiomatische uitdrukkingen als “Het regent pijpenstelen”. Een toehoorder zal bij “Hij is echt een zwijn” anders te werk gaan dan bij het horen van “Hij is echt een kangoeroe” (Morgan: 1993, 129). Ten tweede is de inferentie naar een metafoor niet noodzakelijk. Volgens Searle maken we bij het horen van een rare of onware zin meteen de inferentie dat het dan wel om een metafoor moet gaan. Moeten we daarvoor niet een a priori concept van ‘metafoor’ hebben? Is dit een redenering die elk rationeel wezen maakt? (Morgan: 1993, 131) Searles theorie weet dus nog niet precies te verklaren hoe wij metaforen begrijpen.

3.2.4 LETTERLIJKE BETEKENIS

Donald Davidson stelt dat filosofen tot nu toe het probleem op een verkeerde manier hebben aangepakt door het te hebben over tweede of uitgebreide betekenissen. Er bestaat helemaal niet zoiets als een metaforische betekenis. “A metaphor doesn’t say anything beyond its literal meaning (nor does its maker say anything, in using the metaphor beyond its literal meaning,” (Davidson: 1978, 32) schrijft hij in zijn artikel ‘What metaphors mean’. Bij het uiten van een metafoor *zeg* je dus slechts wat de woorden betekenen, al kan het best zijn dat je meer *doet*. “I think metaphor belongs exclusively to the domain of use,” (Davidson: 1978, 33) is Davidsons claim. “It is something brought off

by the imaginative employment of words and sentences and depends entirely on the ordinary meanings of those words (...)." (Davidson: 1978, 33) Om een metafoor te kunnen begrijpen moeten we dus kijken naar gebruik.

Hoe zit het nu met de waarheidswaarde van een metaforische uitspraak? Davidson merkt op dat ze vaak onwaar zijn als we ze letterlijk nemen. Hij schrijft: "[A] metaphor *says* only what shows on its face – usually a patent falsehood or an absurd truth." ((Davidson: 1978, 43) Een metafoor is dus simpelweg een uitspraak die onwaar is of een absurde waarheid bevat. Pas als we ons hiervan bewust zijn, gaan we op zoek naar de implicatie (en dus niet de andere *betekenis*): "Absurdity or contradiction in a metaphorical sentence guarantees we won't believe it and invites us, under proper circumstances, to take the sentence metaphorically." ((Davidson: 1978, 42) Veel van ons taalgebruik is metaforisch van aard en er zijn weinig uitspraken die vrij zijn van metaforische elementen (Lycan: 2000, 212). Als metaforische uitspraken werkelijk meestal onwaar zijn, dan zijn uitspraken in het algemeen meestal onwaar.

In het volgende hoofdstuk zal meer aandacht worden besteed aan de waarheidswaarde van (metaforische) uitspraken.

3.2.5 CONCEPTUELE METAFOREN

Ten slotte een benadering die, wanneer deze wordt aangenomen, een serieus probleem vormt voor Fodors theorie. De benadering past binnen de cognitieve taalkunde. Volgens deze stroming is er geen onderscheid tussen kennis van taal en denken in het algemeen. Met andere woorden: "Linguistic knowledge is part of general cognition." (Saeed: 2009, 355) Binnen de cognitieve semantiek spelen metaforen een grote rol. Cognitivisten stellen dat metaforen alom aanwezig zijn in ons alledaagse taalgebruik (Saeed: 2009, 360).

Een voorbeeld van een theorie die op deze manier naar metaforen kijkt is die van Lakoff en Johnson. Hun aanpak is constructivistisch van aard, welke tegenover de formele, nonconstructivistische aanpak van Fodor staat: "The extreme nonconstructivist position is that cognition is understanding things in the way they are, whereas the extreme constructivist position is that the notion of alternative ways of seeing things is fundamental to cognition. Therefore, if metaphors are important because of their ability to provide alternative or new ways of viewing the world, then so-called literal language may be too restrictive because of its inability to provide those perspectives." (Ortony: 1993, 13) Constructivisten menen dus dat taal bepaalt hoe we de werkelijkheid zien en dat we dus op veel verschillende manieren naar de werkelijkheid kunnen kijken. Een nonconstructivist stelt dat er één werkelijkheid is die we kunnen kennen.

Lakoff en Johnson stellen dat metaforen aan de basis liggen van ons denken en ons handelen. (Lakoff en Johnson: 1980). Ons denken is fundamenteel metaforisch van aard. We kunnen dit zien door naar ons alledaagse taalgebruik te kijken. Hier vinden we een bewijs van hoe dit systeem werkt.

Volgens Lakoff en Johnson is de essentie van metafoor het begrijpen en ervaren van iets (een object of een ervaring) in termen van iets anders (LJ: 1980, 455). Het begrip van één concept valt op een bepaalde manier gedeeltelijk samen met een ander concept. Ze lichten dit toe met het voorbeeld van RUZIE IS OORLOG: “It is not that arguments are a sub-species of wars. Arguments and wars are different kinds of things - verbal discourse and armed conflict - and the actions performed are different kinds of actions. But ARGUMENT is partially structured, understood, performed, and talked about in terms of WAR. The concept is metaphorically structured, the activity is metaphorically structured, and consequently, the language is metaphorically structured.” (LJ: 1980, 455)

Bovenstaande doet denken aan de vergelijkingstheorie: het begrijpen van iets in termen van iets anders omdat ze op een bepaald punt overeenkomen. Ook lijkt het op wat Searle zegt: de spreker zegt “S is P”, maar bedoelt dat S is R. Het verschil met Lakoff en Johnson is dat zij menen dat de gedachte achter de uitspraak al metaforisch is. Bij Searle ligt achter de metafoor een letterlijke parafrase, maar volgens Lakoff en Johnson is deze parafrase ook al metaforisch. We begrijpen P in termen van R en dit zien we terug in taal. Het is dus niet zo dat de metafoor begint in de taal, in onze uitspraken, maar dat deze voorafgaat aan de taal en al bestaat in ons denken.

Het volgende voorbeeld illustreert deze claim. Neem de metafoor RUZIE IS OORLOG. We zien ruziemaken als een soort oorlog en gebruiken ook ongeveer dezelfde termen. Zo kun je een ruzie winnen of verliezen, kun je je wapenen met argumenten en kun je je tegenstander aanvallen. Lakoff en Johnson schrijven: “We talk about arguments [as war] because we conceive of them that way - and we act according to the way we conceive of things.” (LJ: 1980, 456) De metafoor is dus niet slechts te vinden in het taalgebruik dat we hanteren, maar in het concept zelf van ruzie. Het bepaalt ook hoe we ons gedragen. Wie ruzie ziet als een dans waarbij er harmonie gezocht moet worden zal op een andere manier handelen dan wie ruzie beschouwt als oorlog (LJ: 1980, 454-455).

Er kunnen drie soorten metaforen worden onderscheiden: structureel, fysiek en oriëntationeel. Bij een structurele metafoor is een concept op metaforische wijze gestructureerd in termen van een ander concept. Dit hebben we al eerder gezien bij

voorbeelden als RUZIE in termen van OORLOG, of TIJD in termen van GELD. Een tweede soort is de fysieke metafoer. Deze metaforen zijn heel basaal en ze vallen bijna niet meer op. Toch is er ook hier sprake van metaforisch taalgebruik: we begrijpen iets dat niet fysiek is, of niet duidelijk afgebakend als een entiteit of substantie. Het is bijvoorbeeld heel goed mogelijk om over iemand te zeggen dat hij te veel vijandigheid in zich heeft, waarbij we dus blijkbaar een abstracte notie (vijandigheid) kunnen kwantificeren (te veel/te weinig). Een ander voorbeeld dat de auteurs geven is de zin “De wreedheid van oorlog maakt ons onmenselijk”, waarbij er een bepaald aspect van oorlog wordt geïdentificeerd, een aspect dat in letterlijk taalgebruik niet geassocieerd zou worden met een abstract idee als oorlog. Ten slotte zijn er oriëntationele metaforen. Bij deze soort wordt een heel systeem van concepten georganiseerd met betrekking tot elkaar. Vaak hebben ze een spatiële oriëntatie, bijvoorbeeld OP-NEER, IN-UIT. Zo zien we blij zijn vaak als OP, en verdrietig zijn als NEER. Dit komt tot uiting in als “I’m feeling up. My spirits rose.” (blij) en “He’s really low these days. My spirits sank.” (verdrietig) (LJ: 1980, 462).

Een belangrijk kenmerk van metaforen is dat ze systematisch zijn. Dit is terug te zien in ons taalgebruik. Zo kunnen we bijvoorbeeld spreken van de metafoer TIJD IS GELD, en kunnen we de volgende vergelijking maken:

GELD	TIJD IS GELD
is	dus
EEN BEPERKT GOED	TIJD IS EEN BEPERKT GOED
is	dus
EEN WAARDEVOL MIDDEL	TIJD IS EEN WAARDEVOL MIDDEL

(LJ: 1980, 457)

De metafoer gaat dus verder dan alleen één uitspraak: de inferenties die gelden voor het ene concept, gelden ook voor het andere concept. Als je in een oorlog de wapens van je tegenstander vernietigt, win je de oorlog. Als je al zijn argumenten weerlegt, win je de ruzie (Cruse: 2004, 203).

Een ander kenmerk is asymmetrie: metaforen hebben een richting (Saeed 2009: 363). Er is geen sprake van een arbitraire relatie tussen de twee concepten, maar duidelijk een brondomein en een doeldomein. We denken bijvoorbeeld over het leven in termen van een reis, dus er bestaat een metafoer LEVEN IS EEN REIS. Maar de andere kant op geldt dit niet: het is niet gebruikelijk om over reizen in termen van leven te spreken. “Ons vliegtuig was een paar minuten eerder geboren (i.e. gearriveerd)” is niet iets wat conventioneel gezegd wordt (Saeed: 2009, 363). Vaak begrijpen we abstracte noties (liefde, een theorie)

in termen van concretere (een reis, een gebouw). Een concept staat dus nooit op zichzelf, maar bevindt zich in een heel netwerk gebaseerd op associatie.

Metaforen zijn dus fundamenteel voor ons denken. Nu rijst de vraag: hoe komen we aan die metaforen? Lakoff en Johnson stellen dat er bepaalde concepten zijn die we meteen kunnen begrijpen, zonder metaforen. Dit zijn de concepten die we direct uit onze ervaring krijgen, spatiële noties als VOOR, ACHTER, OP en NEER. En deze concepten vormen op hun beurt de basis voor de metaforen die de rest van ons denken structureren. We kunnen dus spreken van een wisselwerking tussen ervaring enerzijds en denken aan de andere kant. Zo ervaren we veel dingen als begrensd, door onze waarneming en door aanraking. Op dingen die niet begrensd zijn *projecteren* we grenzen. We zien verzamelingen van kleine onderdelen bijvoorbeeld als een CONTAINER, zoals een bos of een wolk (LJ: 1980, 477). Verder conceptualiseren we niet-fysieke dingen in termen van het fysieke. Zo zeggen we dingen als “Hij deed dat *binnen* tien minuten” (TIJD IS EEN CONTAINER) en “He is *in* love” (LIEFDE IS EEN CONTAINER) LJ: 1980, 477). Er is dus een nauwe relatie tussen ons denken en de manier waarop wij de wereld waarnemen.

Ze concluderen dat geen enkele betekenistheorie kan adequaat kan zijn als het geen aandacht schenkt aan het feit dat conventionele metaforen ons conceptuele systeem structureren (LJ: 1980, 486). Denken is veel meer dan slechts het manipuleren van mentale representaties (die op zinnen lijken) volgens syntactische regels, waarbij waarheidswaarde behouden wordt. Betekenis komt niet voort uit de combinatie van woorden en hun grammatica in een taalmodule, zoals filosofen als Chomsky en Fodor stellen. “Instead, conceiving is a matter of manipulating unconscious mental imagery so as to let concretely pictured physical objects and situations stand in for the more abstract objects and situations we’re endeavouring to understand.” (Hills: 2012) Denken gaat dus over verbanden leggen en zaken begrijpen in termen van elkaar. Betekenis is dan ook niet iets wat vast ligt, maar iets wat flexibel is en steeds opnieuw geconstrueerd wordt afhankelijk van de context. “Signs prompt audiences to construct contextually appropriate meanings for them afresh and on the fly.” (Hills: 2012) Een betekenistheorie moet rekening houden met het feit dat taal en denken op deze manier met elkaar in verband staan.

3.3 CONCLUSIE

Dit hoofdstuk behandelde een aantal theorieën over metaforen. Er is gekeken naar de vergelijkingstheorie, de interactietheorie, naar Searles pragmatische aanpak en naar Davidsons theorie. Een semantische benadering heeft als tekortkoming dat het niet genoeg recht doet aan een belangrijk aspect van een metafoor, namelijk dat de kracht en betekenis ervan vaak in gebruik te vinden is. Ten slotte is er aandacht besteed aan de cognitivistische benadering van Lakoff en Johnson. Zij stellen dat ons denken metaforisch van aard is en dat dit we dit kunnen zien aan de manier waarop wij taal gebruiken. Hun theorie is zeer plausibel. Het is moeilijk te ontkennen dat ons alledaagse taalgebruik vol zit met metaforen. Neem bijvoorbeeld al de vorige zin, waarin de metafoor TAALGEBRUIK IS EEN CONTAINER gebruikt wordt. Het feit dat metaforen zo alom aanwezig zijn in onze taal zegt iets over hoe de concepten die wij hanteren zich in ons hoofd bevinden. Immers, door naar taal en de structuur van taal te kijken kunnen we iets leren over het denken dat daaraan voorafgaat. Als ons denken inderdaad metaforisch van aard is, is dit problematisch voor Fodor. In het volgende hoofdstuk zal dit verder worden toegelicht.

4. Fodors probleem en zijn mogelijke antwoorden

4.1 HET PROBLEEM

Fodor probeert met zijn theorie te uit te leggen hoe de (menselijke) geest werkt. Hij wil bijvoorbeeld kunnen verklaren hoe wij taal leren, hoe wij de wereld waarnemen en hoe ons denken samenhangt met gedrag. Volgens Fodor is de menselijke geest te vergelijken met een computer en liggen syntaxis en logica aan de basis van ons denken. Fodor komt echter in de problemen als hij metaforen wil inbedden in zijn theorie. Kan een computationeel, modulair beeld van de geest kan namelijk wel omgaan met metaforen?

Ten eerste kunnen we ons het volgende afvragen: op wat voor manier kan de taalmodule metaforen verwerken? We begrijpen natuurlijke taal immers doordat deze door de taalmodule wordt omgezet in de taal van het denken. Deze taal is een privétaal, bestaande uit mentale representaties waarover computationele processen kunnen worden uitgevoerd. De waarheidswaarde van proposities speelt hierbij een belangrijke rol: ze vormen immers de basis van de logische redeneringen die deel uitmaken van het computationele, syntactische denkproces. Zoals we bij Davidson hebben gezien, is er iets aan de hand met de waarheidswaarde van metaforen. Ze zijn meestal onwaar. Toch is het mogelijk ze zo te interpreteren dat ze waar zijn. Hoe werkt dit? Hoe kan iets contingents als een metafoor worden omgezet in deze *Language of Thought*? Bovendien: als het antwoord op deze vraag negatief is, hoe kunnen we metaforen dan begrijpen?

Ten tweede is er bij metaforen iets aan de hand wat betreft de relatie tussen vorm en inhoud. Zoals we gezien hebben meent Fodor dat syntaxis en logica de basis zijn van hoe wij denken en begrijpen. Propositionen volgen bepaalde regels en logische processen, en hieruit volgt vanzelf de betekenis. Een metafoor voldoet echter niet aan deze regels. Bij een metafoor is het niet zo dat we de betekenis kunnen afleiden uit de manier waarop de woorden gerangschikt zijn, uit de syntaxis. Als denken echt alleen computatie is, zouden we dus nooit de betekenis van een metafoor kunnen vatten, maar blijkbaar zijn we hier heel goed toe in staat.

Een privétaal alleen is dus niet genoeg om ons begrip van metaforen te verklaren. Metaforen horen thuis in de publieke taal. Er moet rekening worden gehouden met conventies en van impliciete boodschappen, van de betekenis van de uitspraak (versus de betekenis van de zin), van intenties. Al deze elementen mis je in een privétaal. Fodor meent dat betekenis niet gebruik is, maar representatie in je hoofd. De betekenis van een

metafoor vinden we juist vaak in gebruik. De vraag is nu hoe metaforen kunnen worden ingebed in een computationele theorie.

4.2 FODORS ANTWOORDEN

Fodors opvattingen over de menselijke geest zorgen ervoor dat hij in de problemen komt als het gaat om metaforen. Zijn deze problemen onoverkomelijk? Wat zou Fodor hierop antwoorden?

4.2.1 “TIL ER NIET TE ZWAAR AAN”

Een mogelijk antwoord van Fodor zou kunnen zijn om simpelweg het probleem te ontkennen. Dit kan hij doen door te poneren dat metaforen helemaal niet zo belangrijk zijn als het nu lijkt. Metaforen zijn gewoon een onderdeel van natuurlijke taal en het heeft geen zin om er moeilijk over te gaan doen.

Dit is natuurlijk geen bevredigend antwoord. Metaforen zijn wel degelijk belangrijk, juist doordat ze ons iets vertellen over natuurlijke taal. Doordat er metaforen kunnen bestaan worden we namelijk gewezen op het feit dat taal niet puur en alleen syntaxis kan zijn. Dus zelfs als Fodor metaforen gewoon ziet als deel uitmakend van alledaagse taal, zal hij er toch iets mee moeten doen om zijn theorie volledig te maken.

Wanneer we taal bestuderen moeten we rekening houden met allerlei verschillende aspecten, zoals syntaxis, semantiek en pragmatiek. Aan de basis van taal ligt een grammatica, een systeem van regels dat ervoor zorgt dat we een oneindig aantal zinnen kunnen creëren en dat tegelijkertijd beperkingen oplegt aan wat we wel of niet kunnen zeggen. Maar alleen syntaxis is niet genoeg. Als dat zo zou zijn, zouden we slechts computers zijn, zonder inhoud. Taal is meer dan alleen structuur. Taal is ook betekenisvol en wij zijn in staat om betekenissen te vatten. We weten welke woordcombinaties iets betekenen en welke niet. Denk hierbij aan Chomsky's beroemde voorbeeld: “Colorless green ideas sleep furiously.” (Chomsky: 1957, 15) Een prachtige, grammaticaal correcte zin. Maar wat betekent het? Niks. We kunnen ons er geen voorstelling bij maken, en op die manier is de uitspraak volkomen inhoudsloos.

Een derde element dat we moeten betrekken bij een theorie over taal is het feit dat taal een communicatiemiddel is. Zoals we hebben gezien is de *Language of Thought* geen communicatiemiddel, maar een taal die voorafgaat aan communicatie. Fodor legt het primaat dus bij het denken: alleen denkende wezens kunnen communicerende wezens

zijn. Natuurlijke taal, aan de andere kant, is onze manier om gedachten, wensen en verlangens vorm te geven en kenbaar te maken aan de wereld. “Kun je me het zout aangeven?” is geen vraag naar de capaciteiten van de hoorder, maar een uitdrukking van de wens van de spreker om in het bezit van het zout te komen. “Het is hier koud” is geen objectieve observatie over de temperatuur in de kamer, maar een verzoek van de spreker richting de hoorder om het raam dicht te doen. Kunnen deze impliciete elementen gevat worden in een theorie van syntaxis?

4.2.2 “METAFOREN ZIJN LASTIG EN IK GA ZE GEWOON NEGEREN.”

Het probleem ontkennen kan ook op een andere manier, een sterkere, namelijk door simpelweg te zwijgen. Op deze manier erkent Fodor dat metaforen onderscheiden moeten worden van letterlijk taalgebruik, maar kiest hij ervoor om ze niet op te nemen in zijn theorie. Ze zouden dan gezien worden als parasitair op ‘superieure’ letterlijke taal.

Dit antwoord is geen optie. Zoals Lakoff en Johnson hebben aangetoond, vormen metaforen een fundamenteel onderdeel van ons denken. Ons alledaagse taalgebruik is doordrenkt met metaforen, sommige vallen niet eens meer op. We hebben gezien dat er bepaalde gevallen zijn die duidelijk metafoor zijn en gevallen die letterlijk taalgebruik zijn, maar het blijft een feit: de scheidslijn tussen metafoor en letterlijke taal is vaag. Veel uitspraken die op het eerste gezicht onder letterlijk taalgebruik lijken te vallen, hebben vaak toch een metaforisch smaakje. Als Fodor het fenomeen metafoor zou negeren, zou dat betekenen dat zijn theorie over taal en denken niet volledig is, juist doordat het geen rekening houdt met *alle* te verklaren verschijnselen.

4.2.3 WAARHEIDSWAARDE

Tot slot zou Fodor kunnen antwoorden dat metaforen prima verwerkt kunnen worden door de taalmodule, en dat hun waarheidswaarde geen problemen oplevert bij de vertaling naar de *Language of Thought*.

Ten eerste is het heel goed mogelijk om het logische aspect van denken te behouden bij metaforische uitspraken, ondanks hun problematische waarheidswaarde. We kunnen namelijk prima redeneren met uitspraken waarvan we niet kunnen zeggen of ze een objectieve waarheidswaarde hebben. Dit is bijvoorbeeld het geval met ethische uitspraken. Ethische uitspraken zijn niet te koppelen aan objectieve standaarden. Want hoe kunnen we checken of iemand ‘goed’ is? Wat betekent het begrip *goed*, bestaat het überhaupt wel en zo ja, op wat voor manier? Toch levert dit geen problemen op in het volgende syllogisme:

Als Jan een goed mens is, zal hij Piet helpen.
Jan is een goed mens.
Ergo: Jan helpt Piet.

In dit opzicht komen metaforen en ethische uitspraken dus overeen. Beide zijn het proposities met een waarheidswaarde die afwijkt van wat we vinden in ons standaard-taalgebruik, doordat manier van verificatie anders is. Het voorbeeld illustreert dat logisch denken nog steeds mogelijk is zonder objectief waarheidsbegrip. Zo zouden we dus ook om kunnen gaan met metaforen:

Margaret Thatcher is van staal.
Wie van staal is, handelt koelbloedig.
Ergo: Margaret Thatcher handelt koelbloedig.

Op deze manier kunnen metaforen verwerkt worden door de *Language of Thought* en zijn ze in te passen in een computationeel beeld van de geest waarbij logica een grote rol speelt.

Ten tweede kan Fodor pleiten voor een reductieve benadering van metaforen, waardoor de betekenis van een metaforische uitspraak wel uit de vorm ervan kan komen. Een zin die, letterlijk geïnterpreteerd onwaar is, kan uiteindelijk toch een zinvolle interpretatie krijgen. Dit kan bijvoorbeeld met behulp van een reductieve analyse van de metafoor. De metafoor wordt dan omgezet in zinnen die wel verwerkt kunnen worden in de *Language of Thought*. Neem weer de metafoor “Julia is de zon”. Deze vergelijking kan worden geparafraseerd in zinnen als “De zon is warm. Julia is niet echt de zon. Over een karakter kan je zeggen dat het warm is. Julia’s karakter heeft bepaalde eigenschappen die wij ‘warm’ zouden noemen,” et cetera. Op deze manier wordt de metafoor herschreven in letterlijke taal, in proposities die waar zijn, en kunnen we hem begrijpen.

Een dergelijke reductieve aanpak wordt echter geconfronteerd met bezwaren die vergelijkbaar zijn als die voor de vergelijkingstheorie en de benadering van Searle. We hebben te maken met een zin die zegt “S is P”, maar betekent dat S is R. Hoe vinden we de waarde van R? Hoe weten we of we de metafoor juist hebben geparafraseerd? Bovendien is het vaak lastig om metaforen te parafaseren in letterlijk taalgebruik. Niet alle metaforen hebben de vorm “S is P”. Dit zien we bijvoorbeeld sterk terug in poëzie. Het is bijna ondoenlijk om Shakespeares sonnetten te parafaseren. Wat zou bijvoorbeeld een

reductieve analyse van een poëtische zin als “Sometime too hot the eye of heaven shines”⁴ zijn?

Niet alleen poëzie kent metaforen, maar ook in ons alledaagse taalgebruik komen we ze veel tegen, zoals Lakoff en Johnson hebben aangetoond. We begrijpen een concept vaak in termen van een ander concept. “Je verspilt je tijd” is een metaforische uitspraak. De uitspraak vooronderstelt al een bepaalde gedachte, namelijk dat we de abstractie notie TIJD zien in termen van (het concretere) GELD. Of neem de metafoor LIEFDE IS EEN REIS, die zinnen oplevert als “We staan op een tweesprong” of “We zitten vast”. Dergelijke zinnen kunnen niet los van hun context worden geanalyseerd in letterlijke parafrases.

Het begrijpen van natuurlijke taal omvat meer dan alleen kijken naar waarheidswaarde, omdat we bijvoorbeeld ook te maken hebben met metaforisch taalgebruik en implicatieve zinnen. Metaforen zijn vaak onware uitspraken, maar toch kunnen we ze op een manier interpreteren waardoor ze wel waar zijn. We hebben gezien dat een reductieve analyse niet altijd mogelijk is omdat veel metaforen niet geparafraseerd kunnen worden in letterlijke taal. Er moet dus iets anders zijn dan alleen waarheidswaarde wat ons helpt metaforen te begrijpen.

4.3 CONCLUSIE

Fodors theorie heeft dus moeite om om te gaan met metaforen omdat ze niet gemakkelijk om te zetten zijn in de *Language of Thought*. Fodor kan nu besluiten om metaforen te negeren en stellen dat ze niet zo belangrijk zijn. Een andere oplossing is om, zoals hij tot nu toe heeft gedaan, te zwijgen over het onderwerp. Een derde mogelijkheid is om een manier te vinden waarop de *Language of Thought* metaforen zou kunnen verwerken. We kunnen namelijk wel logisch redeneren met metaforen. Verder zou Fodor een reductieve analyse kunnen toepassen. Hierbij krijgt de metafoor een parafrase in letterlijke taal, in proposities die wel verwerkt kunnen worden door de taalmodule. Deze aanpak heeft echter als probleem dat parafraseren van metaforen vaak lastig is. Vaak is er zelfs geen letterlijke parafrase mogelijk, omdat het denken dat voorafgaat aan de taal al metaforisch is.

In het volgende hoofdstuk zal ik kijken naar andere manieren om metaforen op te kunnen nemen in Fodors theorie.

---

⁴ Uit: Shakespeare, *Sonnet 18*, te vinden op <http://www.poets.org/viewmedia.php/prmMID/15555>).

5.1 INLEIDING

Metaforen vormen een probleem voor Fodors theorie over denken omdat het niet duidelijk is hoe ze verwerkt kunnen worden door de taalmodule en doordat hun betekenis niet meteen volgt uit de syntaxis. Graag zou ik enkele suggesties willen doen die Fodor zouden kunnen helpen metaforen een plaats te geven in zijn theorie.

5.2 PRAGMATISME

Een voor de hand liggende oplossing voor Fodor zou zijn om te accepteren dat alleen het poneren van een privétaal, van een computationeel model van de geest, misschien niet genoeg is om alle verschijnselen in natuurlijke taal te verklaren. Hij moet dan dus ruimte vrijmaken voor een benadering die ook aandacht schenkt aan aspecten zoals intentie, implicatie en communicatie.

Fodor zal dit waarschijnlijk erg lastig vinden. Hij wijst het pragmatisme drastisch af. In *Language of Thought* komt dit al subtiel naar voren door de absolute nadruk op het mentale en het belang van computationele processen die aan de basis liggen van ons denken. In *Language of Thought 2* maakt hij zijn afwijzing van het pragmatisme expliciet: “In my view, pragmatism is perhaps the worst idea that philosophy ever had.” (Fodor: 2008, 9) Verderop schrijft hij: “(...) pragmatism is in the very air that our cognitive science breathes. It’s the bad cold that we’ve all come down with. It’s what must be overcome; preferably by next Tuesday.” (Fodor: 2008, 11)

In Fodors kader speelt *knowledge that* een grote rol: gedachten en inhoud gaan vooraf aan handelen en kunnen. Pragmatisme draait dit om: bij *knowledge how* gaat er niet om *wat* je weet maar *dat* je weet. Taal is een praktische vaardigheid. De *Language of Thought* is een theoretische verklaring voor deze praktische vaardigheid: de *know how* wordt gereduceerd tot *know that*. Dit is echter niet altijd even gemakkelijk. Denk bijvoorbeeld aan het definiëren van woorden. Wat maakt een fiets tot een fiets? Wat zijn de noodzakelijke en voldoende voorwaarden voor een object om ‘fiets’ genoemd te worden? Ook al zijn deze niet altijd duidelijk, toch kunnen we in ons alledaagse taalgebruik prima praten over fietsen. En neem natuurlijke taal in het algemeen: als we eenmaal een taal verworven hebben, voelen we intuïtief aan welke zinnen grammaticaal correct zijn en

welke niet, maar we zijn ons niet altijd bewust van de regels die hier aan ten grondslag liggen.

Ik denk dat Fodor pragmatisme juist nodig heeft om metaforen te kunnen thuisbrengen in zijn beeld van de geest, al is het maar een vleugje. Voor het verklaren van metaforen moet verder gekeken worden dan alleen de theorie, de *know that* en de privétaal. Er moet ook aandacht zijn voor de uitvoering, de *know how* en de publieke taal. Fodor zal dit waarschijnlijk niet snel accepteren en pogen te beargumenteren dat het wel degelijk mogelijk is om metaforen te begrijpen zonder een beroep te doen op pragmatisme. Er is echter nog een andere mogelijkheid om metaforen in te kunnen passen in Fodors theorie.

5.3 ASSOCIATIE

Een tweede manier die Fodor zou kunnen helpen metaforen in te bedden in zijn theorie heeft betrekking op de visie wat betreft de inrichting van ons cognitieve systeem. Volgens Fodor is dit ingedeeld in constituenten. Hij vergelijkt het met een systeem van bestanden, een archief met mapjes. Deze mapjes hebben namen als $M(\text{HUIS})$ en bevatten constituenten, bijvoorbeeld een mapje met $M(\text{RAAM})$ en $M(\text{DEUR})$. Op deze manier zijn concepten dus aan elkaar gerelateerd. Concepten kunnen ook op een andere manier met elkaar in verband staan, bijvoorbeeld door associatie. Associatie is een *causale* relatie, bijvoorbeeld tussen ZOUT en PEPER. Door te denken aan ZOUT wordt het concept PEPER ook naar voren gehaald in het mentale lexicon. Constituentie, aan de andere kant, is een *mereologische* relatie tussen complexe representatie en constituenten waaruit deze zijn opgebouwd (Fodor: 2008, 105-106).

De causale relatie bij associatie is geen noodzakelijke (Fodor: 2008, 96). Het is volgens Fodor daarom niet goed om het cognitieve lexicon als een causaal netwerk te zien. Bovendien zouden associatie en productiviteit niet met elkaar samen kunnen gaan. Mentale processen zijn ofwel associatief ofwel productief, maar niet allebei, meent hij. (Fodor: 2008, 103) Associatie is namelijk een relatie die *contiguity-sensitive* is, wat betekent dat onderdelen binnen de relatie dicht bij elkaar moeten staan. Chomsky geeft aan dat er wel degelijk relaties bestaan waarbij er veel afstand is tussen de elementen. Dit zien we bijvoorbeeld in volgende zin: “Jan zag vorige week zondag op de bruiloft van Hans en Andrea al zijn vrienden.” Ook al staan er veel frasen tussen, er bestaat nog steeds een relatie tussen “Jan” en “zijn”. Voor computationele relaties is nabijheid geen voorwaarde, dus voor computationeel denken is afstand geen probleem. Bovendien kunnen de processen keer op keer worden uitgevoerd op de eigen output (recursiviteit).

Deze recursiviteit gaat over de *constituentstructuur* van mentale representaties (Fodor: 2008, 105). Fodor concludeert: “To say that a relation can hold among *arbitrarily* discontinuous parts of a representation is to say that there can be arbitrarily many such representations.” Vóór productiviteit betekent tégen associatie (Fodor: 2008, 104).

Voor Fodor is associatie dus een perifeer fenomeen op de constituentstructuur die centraal staat in ons denken. We kunnen er echter niet omheen dat ons denken gestructureerd is door metaforen. Hiervoor hebben we juist associatief denken nodig. Een metafoor laat ons iets begrijpen in termen van iets anders en creëert op die manier een causale relatie. We hebben de ene term nodig om de andere te kunnen begrijpen. Denk bijvoorbeeld aan RUZIE IS OORLOG. Om te kunnen denken en praten over ruzie, hebben we elementen die horen bij het concept ‘oorlog’ nodig. Er is meer nodig dan alleen constituentstructuur bij het geven van betekenis aan concepten. Met andere woorden: “For [Lakoff and Johnson] the ‘vitality’ of a linguistic expression is not determined by the status of its elements in the lexicon and the role played by those elements in grammatical arrangements; it is determined, rather, by the role those elements play in our conceptual system and by the significance of their function in the conduct of and talk about our daily lives.” (Levin: 1993, 121) Kortom: Fodor moet associatie uit de periferie halen en een centrale plek geven in zijn theorie over denken om metaforen te kunnen verklaren.

5.4 CONCLUSIE

Twee manieren om metaforen in te bedden in Fodors theorie zijn in dit hoofdstuk aan bod gekomen. Pragmatisme biedt hem middelen om ruimte te maken voor elementen als context en gebruik, aspecten die een grote rol spelen bij metaforen. Als Cartesiaan zal Fodor dit niet snel accepteren en daarom is een suggestie gedaan die zich richt op de structuur van het cognitieve systeem. Het zou voor Fodor een mogelijkheid zijn om meer belang te hechten aan associatie. Een metafoor betekent het begrijpen van iets in termen van iets anders, zoals Lakoff en Johnson stellen. Dit gaat al vooraf aan de taal: het zit al in het denken. We associeren concepten met elkaar, wat resulteert in metaforen die tot uiting komen in taal. Door hier meer aandacht aan te schenken en proberen associatie op te nemen in de *Language of Thought* zou Fodor dichter bij een verklaring voor ons begrip van metaforen kunnen komen.

6. Conclusie

Jerry Fodors computationele beeld van de geest komt in de problemen wanneer het gaat om het verklaren van metaforen. Om dit verschijnsel toch in te kunnen bedden in zijn theorie kan hij een beroep doen op pragmatisme of accepteren dat associatie een centrale plek moet hebben in het cognitieve systeem.

Eerst is Fodors theorie over taal en denken uiteengezet. Denken is een computationeel proces, waarbij er formele operaties worden uitgevoerd over mentale representaties. Syntaxis is hierbij primair, semantiek is secundair. Fodor postuleert het bestaan van een *Language of Thought*, een logische privétaal waarin natuurlijke taal wordt vertaald zodat we deze kunnen begrijpen.

Zijn theorie heeft echter moeite om een belangrijk element van natuurlijke taal te verklaren, namelijk metaforen. Lakoff en Johnson stellen dat metaforen aan de basis liggen van ons denken. Dit zien we terug in ons alledaagse taalgebruik. We begrijpen een concept in termen van een ander concept, bijvoorbeeld ruzie in termen van oorlog. Dit resulteert in uitspraken als “Hij heeft de ruzie gewonnen” en “Hij wapende zich met goede argumenten”. De metafoor gaat volgens Lakoff en Johnson dus verder dan alleen taal: hij begint al in het denken.

Als Lakoff en Johnson gelijk hebben, is dit een probleem voor Fodor: hoe kunnen we metaforen eigenlijk begrijpen? Metaforen zijn namelijk op twee manieren problematisch: (i) de betekenis volgt niet uit de vorm van de zin en (ii) hoe kunnen ze worden vertaald naar de *Language of Thought*?

Fodor zou hierop verschillende dingen kunnen antwoorden. Ten eerste kan hij stellen dat metaforen niet zo belangrijk zijn en dat we niet al te moeilijk moeten doen. Ook kan hij besluiten het bestaan ervan simpelweg te negeren. Beide antwoorden zijn niet bevredigend, omdat Lakoff en Johnson hebben aangetoond dat metaforen wel degelijk een grote rol spelen in onze taal en in ons denken. Ten derde kan Fodor stellen dat de *Language of Thought* wel degelijk om kan gaan met metaforen. We kunnen immers nog steeds logisch redeneren met metaforische uitspraken. Ook kan hij pleiten voor een reductieve analyse: een metafoor is een uitspraak die op het eerste gezicht onwaar is, maar te parafaseren is tot letterlijk taalgebruik en op die manier wel verwerkt kan worden door de taalmodule. Niet alle metaforen hebben echter een letterlijke parafraze, onder andere doordat het denken dat voorafgaat aan het uiten van de metafoor vaak al metaforisch is.

Een mogelijkheid voor Fodor is om ruimte te maken voor pragmatisme binnen zijn theorie: niet alle *knowledge how* is te reduceren tot *knowledge that*. Voor het begrijpen van natuurlijke taal is meer nodig dan alleen syntaxis en logica: ook conventies, implicaties spelen een grote rol in communicatie. Een andere optie is om meer aandacht te besteden aan de rol van associatie binnen het cognitieve systeem. Volgens Fodor is dit een perifere element en is ons denken gestructureerd in constituenten. Maar metaforisch denken vooronderstelt associatie: concepten worden in termen van elkaar begrepen. Ik denk dat ik met bovenstaande oplossingen Fodor middelen heb toegereikt om zo het conflict tussen metafoor en computer te kunnen beslechten.

Black, Max. (1954) "Metaphor." *Proceedings of the Aristotelian Society*, Vol. 55, 273-294.

Carnie, Andrew. (2007) *Syntax: A generative introduction*. 2^e ed. Oxford: Blackwell Publishing.

Chomsky, Noam. (1957) *Syntactic Structures*. Den Haag/Parijs: Mouton.

Cruse, Alan. (2004) *Meaning in Language. An Introduction to Semantics and Pragmatics*. 2^e ed. Oxford: Oxford University Press, 2009. 1^e dr.

Davidson, Donald. (1978) "What Metaphors Mean." *Critical Inquiry*, Vol. 5, No. 1, 31-47.

Fodor, Jerry. (1978) *The Language of Thought*. Hassocks: The Harvester Press. 1^e dr. 1975.

Fodor, Jerry. (1983) *The Modularity of Mind*. The MIT Press.

Fodor, Jerry. (1990) "Information and Representation." In *Mind and Cognition*, red. William Lycan en Jesse Prinz. 3^e ed. Oxford: Blackwell Publishing. 95-104.

Fodor, Jerry. (1991) "Methodological Solipsism Considered as a Research Strategy in Cognitive Psychology." In *The Philosophy of Science*, red. Richard Boyd, Philip Gasper en J.D. Trout, 651-669. (The MIT Press).

Fodor, Jerry. (2007) "Semantics – An interview with Jerry Fodor." *ReVEL*. Vol 5, No. 8, 1-10.

Fodor, Jerry. (2008) *LOT 2: The Language of Thought Revisited*. Oxford: Clarendon Press.

Heil, John. (2013) *Philosophy of mind: a contemporary introduction*. 3^e dr. New York: Routledge.

Lakoff, George en Johnson, Mark. (1980) "Conceptual Metaphor in Everyday Language." *The Journal of Philosophy*, Vol. 77, No. 8, 453-486.

Levin, Samuel R. (1993) "Language, concepts and worlds: three domains of metaphor." In *Metaphor and Thought*, red. Andrew Ortony. 2^e ed. Cambridge: Cambridge University Press. 112-123.

Lycan, William G. (2000) *Philosophy of Language*. Londen: Routledge.

Morgan, Jerry L. (1993) "Observations on the pragmatics of metaphor." In *Metaphor and Thought*, red. Andrew Ortony. 2^e ed. Cambridge: Cambridge University Press. 124-134.

Nietzsche, Friedrich. (2010). "Over waarheid en leugen in buitenmorele zin." In *Waarheid en Leugen*, vertaling Tine Ausma, aantekeningen Pieter Mostert, 7-25. Amsterdam: Boom.

Novitz, David. (1985) "Metaphor, Derrida and Davidson." *The Journal of Aesthetics and Art Criticism*, Vol. 44, No. 2, 101-114.

Ortony, Andrew. (1993) "Metaphor, language and thought." In *Metaphor and Thought*, red. Andrew Ortony. 2^e ed. Cambridge: Cambridge University Press. 1-16.

Saeed, John I. (2009) *Semantics*. 3^e ed. Oxford: Blackwell Publishing.

Searle, John. (1993) "Metaphor." In *Metaphor and Thought*, red. Andrew Ortony. 2^e ed. Cambridge: Cambridge University Press. 83-111.

DIGITALE BRONNEN

Cowie, Fiona, "Innateness and Language." In *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Summer 2010 Edition), red. Edward N. Zalta.

<http://plato.stanford.edu/archives/sum2010/entries/innateness-language/> (geraadpleegd 3 juni 2013).

Graham, George. "Behaviorism." In *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Fall 2010 Edition), red. Edward N. Zalta.

<http://plato.stanford.edu/archives/fall2010/entries/behaviorism/> (geraadpleegd 11 mei 2013).

Hills, David. "Metaphor." In *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Winter 2012 Edition), red. Edward N. Zalta.

<http://plato.stanford.edu/archives/win2012/entries/metaphor/> (geraadpleegd 10 mei 2013).

Horst, Steven. "The Computational Theory of Mind." In *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Spring 2011 Edition), red. Edward N. Zalta.

<http://plato.stanford.edu/archives/spr2011/entries/computational-mind/> (geraadpleegd 5 juni 2013).

Rives, Bradley. "Jerry Fodor." In *The Internet Encyclopedia of Philosophy*. 25 oktober 2010. <http://www.iep.utm.edu/fodor/> (geraadpleegd 7 mei 2013).